

QUẢN LÝ, ĐIỀU HÀNH GIÁ CẢ THỊ TRƯỜNG NĂM 2017

TS. NGUYỄN VIỆT LỢI - Viện trưởng Viện Chiến lược và Chính sách Tài chính

Trong thời gian qua, công tác quản lý giá, kiểm soát lạm phát đã góp phần quan trọng vào việc ổn định kinh tế vĩ mô, tạo đà cho tăng trưởng kinh tế, tạo thuận lợi để cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh của quốc gia. Bước sang năm 2017, mục tiêu ưu tiên mà Quốc hội đề ra vẫn là ổn định kinh tế vĩ mô, kiểm soát lạm phát. Theo đó, mọi chính sách được ban hành và thực hiện, đặc biệt là các chính sách về tài chính - ngân sách nhà nước và giá cả đều phải hướng tới thực hiện mục tiêu này.

Price management and inflation control have significant contributions to macroeconomic stability, making leap for economic growth, enhancing business environment as well as improving national competitiveness. In 2017, the Government still considers macroeconomic stability and inflation control as prioritized overall goals. Accordingly, the policies of finance, state budget and price will be specifically released and implemented to achieve these goals.

Ngày nhận bài: 7/2/2017

Ngày chuyển phản biện: 8/2/2017

Ngày nhận phản biện: 25/2/2017

Ngày chấp nhận đăng: 26/2/2017

Chính sách tài chính và quản lý điều hành thực hiện mục tiêu kiểm soát lạm phát năm 2017

Thực hiện mục tiêu Quốc hội đặt ra, ngay từ đầu năm 2017, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết 01/NQ-CP về những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu chỉ đạo điều hành thực hiện Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội và dự toán NSNN năm 2017, trong đó: (1) Chính sách tiền tệ được thực hiện theo hướng chủ động, linh hoạt, phối hợp chặt chẽ với chính sách tài khóa và các chính sách khác nhằm giữ ổn định và phấn đấu giảm mặt bằng lãi suất, nhất là lãi suất cho vay trung và dài hạn; (2) Đối với chính sách tài khóa được thực hiện theo hướng chặt chẽ, cụ thể: (i) chính sách thuế và thu ngân sách tiếp tục được nghiên cứu, rà soát để sửa đổi, hoàn thiện theo hướng tạo thuận lợi và tháo gỡ khó khăn cho sản xuất kinh doanh, từ đó góp phần hạ giá thành sản phẩm, tạo điều kiện cho doanh nghiệp

tham gia bình ổn thị trường, giá cả; (ii) chính sách chi ngân sách tiếp tục được tập trung chi cho con người, chi đảm bảo xã hội, thực hiện cải cách lương, chi thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước trong các ngành, lĩnh vực theo hướng chặt chẽ, triệt để tiết kiệm, gắn với việc cơ cấu lại chi ngân sách nhà nước; không ban hành các chính sách, chế độ, chương trình, đề án làm tăng chi ngân sách nhà nước khi không cân đối được nguồn; không sử dụng ngân sách nhà nước hỗ trợ doanh nghiệp nhà nước thua lỗ; tập trung đổi mới mạnh mẽ khu vực dịch vụ sự nghiệp công theo cơ chế tự chủ; (iii) chính sách huy động vốn cho đầu tư phát triển thông qua phát hành trái phiếu Chính phủ phải đảm bảo các yêu cầu về cơ cấu kỳ hạn, không làm ảnh hưởng tới việc huy động và tăng trưởng tín dụng phục vụ đầu tư sản xuất kinh doanh của nền kinh tế cũng như không gây ảnh hưởng tới lạm phát, cung cầu vốn trong nền kinh tế; (iv) chính sách tín dụng nhà nước tiếp tục được điều chỉnh, tập trung cho các lĩnh vực ưu tiên gồm nông nghiệp, nông thôn, xuất khẩu, công nghiệp hỗ trợ, doanh nghiệp nhỏ và vừa, doanh nghiệp ứng dụng công nghệ cao,...

Trong quản lý và điều hành nhằm kiểm soát lạm phát, Thủ tướng Chính phủ cũng ban hành Chỉ thị 33/CT-TTg ngày 17/12/2016 về tăng cường công tác quản lý, điều hành, bình ổn giá cả thị trường trong dịp Tết Nguyên đán Đinh Dậu 2017, trong đó tập trung đẩy mạnh các biện pháp kiểm tra, thanh tra chống thất thu, gian lận thuế, chấn chỉnh công tác hoàn thuế; tăng cường kiểm tra, kiểm soát, ngăn chặn việc buôn bán, vận chuyển hàng nhập lậu, sản xuất, kinh doanh hàng giả, hàng kém chất lượng, hàng không rõ nguồn gốc; xử lý nghiêm các hành vi đầu cơ, găm hàng nhằm tăng giá để thu lợi bất chính; thực hiện quản lý chặt chẽ chi ngân sách nhà nước bảo đảm hiệu quả, tiết kiệm, đúng chế độ; rà soát, cắt giảm hoặc tạm ngừng các khoản chi chưa thực sự cấp bách, nội dung không thiết thực; Kiểm soát chặt chẽ bội chi ngân sách nhà

nước, hướng tới giảm bội chi; Tăng cường kiểm tra, giám sát việc vay, sử dụng vốn vay; chủ động xây dựng phương án, kịch bản, lộ trình điều chỉnh giá một số hàng hóa, dịch vụ do nhà nước quản lý đảm bảo chặt chẽ theo cơ chế thị trường nhằm kiểm soát lạm phát ở mức không quá 4%...

Có thể thấy, trong quản lý và điều hành chính sách tài chính, đặc biệt là các chính sách tài khóa, tiền tệ năm 2017 đã tập trung cho việc thực hiện mục tiêu ổn định kinh tế vĩ mô, kiểm soát lạm phát. Nhờ thực hiện tốt các chính sách tài chính những tháng đầu năm 2017 cũng như việc phối hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa chính sách tiền tệ với chính sách tài khóa, thương mại đã góp phần hỗ trợ cho công tác điều hành giá, duy trì ổn định kinh tế vĩ mô.

Kết quả lạm phát cơ bản tháng 2/2017 tăng 0,20% so với tháng 01/2017 và tăng 1,51% so với cùng kỳ năm 2016. Lạm phát cơ bản 2 tháng đầu năm 2017 tăng 1,69% so với cùng kỳ năm 2016. Về cơ bản cung cầu hàng hóa được đảm bảo, diễn biến giá cả thị trường không gây nên hiện tượng tăng giá quá cao vào một thời điểm. Một số yếu tố quan trọng góp phần bình ổn mặt bằng giá như: Mặt bằng lãi suất cơ bản ổn định; mức cầu tiêu dùng nội địa thấp, nguồn cung hàng hóa trong nước vẫn dồi dào; các bộ, ngành, địa phương tăng cường kiểm tra các mặt hàng tiêu dùng thiết yếu, kiểm soát vấn đề kê khai giá và niêm yết giá. Các chương trình khuyến mại, giảm giá cũng được nhiều doanh nghiệp, địa phương thực hiện... Đặc biệt trước xu hướng tăng giá xăng, dầu, Chính phủ đã chủ động sử dụng công cụ quỹ bình ổn giá nhằm hạn chế những biến động lớn về giá.

Những thách thức đặt ra

Xu hướng hồi phục của giá xăng dầu và giá cả các hàng hóa cơ bản trên thị trường thế giới: Chỉ số giá hàng hóa thế giới theo IMF tháng 01/2017 đạt 117,6 điểm, tăng 2,3% so với tháng 12/2016 và tăng 17,04% so với chỉ số giá bình quân cả năm 2016. Tính đến 27/2/2017, giá dầu WTI bình quân giao ngay đạt 53,44 USD/thùng, tăng 1,78% so với giá bình quân tháng 01/2017 và tăng 23,5% so với giá bình quân cả năm 2016 (43,29 USD/thùng); giá dầu Brent bình quân giao ngay đạt 54,95 USD/thùng, tăng 0,68% so với giá bình quân tháng 01/2017 và tăng 25,82% so với giá bình quân năm 2016. Giá cả hàng hóa tăng sẽ tác động làm lạm phát có xu hướng tăng tại nhiều quốc gia. Theo đó, việc thực hiện mục tiêu tốc độ tăng CPI bình quân của năm 2017 là 4% sẽ có nhiều áp lực lớn tới việc điều hành khi giá cả nhiều mặt hàng cơ bản trên thế giới có xu hướng phục hồi, nhất là giá dầu thô được dự báo lên mức 65 - 70 USD/thùng.

Áp lực về tỷ giá tăng: Có thể thấy tỷ giá USD/VND có sự tăng mạnh trong tháng 2/2017 cùng với xu hướng tăng của đồng USD. Tỷ giá trung tâm do NHNN công bố tăng 0,14% lên mức 22.232 đồng vào cuối tháng 2/2017. Nguyên nhân chủ yếu của đợt tăng này là do đồng USD tăng giá so với hầu hết các đồng tiền khác trên thế giới. Hơn thế, Cục Dự trữ Liên bang Hoa Kỳ (Fed) nhiều khả năng sẽ tăng lãi suất USD trong kỳ họp tháng 3/2017, từ đó gây áp lực lên tỷ giá VND/USD và khiến lãi suất tiền đồng khó giảm. Ngoài ra tỷ giá trong tháng 2/2017 còn bị tác động bởi việc lãi suất liên ngân hàng giảm và nhu cầu nhập khẩu tăng. Tuy nhiên, lãi suất huy động có xu hướng tăng nhẹ trong thời gian gần đây và dự kiến mặt bằng lãi suất sẽ khó giảm trong năm nay, đặc biệt là sau khi Ngân hàng Nhà nước ban hành Thông tư 39/2017/TT-NHNN, trong đó quy định bỏ trần lãi suất cho vay trung - dài hạn. Điều này sẽ dễ xảy ra tình trạng cho vay với lãi suất quá cao sẽ tác động tới chi phí sản xuất của doanh nghiệp, từ đó đẩy giá hàng hóa và dịch vụ lên cao gây tác động tới lạm phát.

Thực hiện điều chỉnh giá các hàng hóa, dịch vụ quan trọng, thiết yếu (điện, dịch vụ y tế, giáo dục...) theo lộ trình thị trường: Việc điều chỉnh giá sẽ đẩy giá hàng hóa, dịch vụ tăng. Giá dịch vụ khám chữa bệnh có bảo hiểm y tế mới chỉ thực hiện đến đợt 2 của bước 2 (trong khi vẫn còn 31 địa phương chưa thực hiện bước 2). Đồng thời, giá dịch vụ y tế không thuộc Quỹ bảo hiểm y tế thanh toán vẫn chưa thực hiện tăng trong năm 2016 và dự kiến sẽ thực hiện điều chỉnh trong năm 2017. Cùng với đó, giá dịch vụ giáo dục tuy đã thực hiện nhưng mới đạt khoảng 70-80% so với mức tối đa theo quy định. Do vậy, áp lực về việc thực hiện lộ trình giá thị trường đối với các dịch vụ công trong năm 2017 vẫn là rất lớn và sẽ có ảnh hưởng không nhỏ đến mục tiêu kiểm soát lạm phát năm 2017. Ngoài ra, việc chuyển các nhóm dịch vụ từ phí sang giá do Nhà nước định giá theo Luật Phí và lệ phí và Nghị định số 149/2016/NĐ-CP ngày 11/11/2016 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định số 177/2013/NĐ-CP ngày 14/11/2013 của Chính phủ quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật Giá, thì việc tính đúng, tính đủ chi phí đối với một số dịch vụ không được hỗ trợ từ ngân sách nhà nước sẽ có tác động nhất định lên mặt bằng giá, gây áp lực lên lạm phát.

Áp lực trong thực hiện một số chính sách có khả năng đẩy nhu cầu tăng làm tăng giá hàng hóa, dịch vụ: Mục tiêu kiểm soát lạm phát năm 2017 cũng sẽ chịu tác động từ việc thực hiện điều chỉnh cơ cấu lại ngân sách nhà nước. Trong đó việc cơ cấu lại thu ngân sách nhà nước cũng đòi hỏi cần được tính toán,

tránh việc điều chỉnh chính sách thuế không hợp lý, đặc biệt là việc tăng thuế suất dễ gây ảnh hưởng tới giá cả hàng hóa, đến sản xuất và đời sống nhân dân, nghiêm trọng hơn sẽ triệt tiêu động lực của các doanh nghiệp trong các ngành sản xuất kinh doanh và làm mất đi khả năng cạnh tranh của nền kinh tế đối với các nước trong khu vực và trên thế giới. Việc cơ cấu lại chi ngân sách nhà nước theo hướng tăng chi đầu tư, giảm chi thường xuyên nếu không được kiểm soát chặt chẽ sẽ làm tăng mức bội chi NSNN. Khi bội chi xử lý bằng việc vay nợ nước ngoài quá nhiều sẽ kéo theo vấn đề phụ thuộc nước ngoài cả về chính trị lẫn kinh tế và làm giảm dự trữ ngoại hối quá nhiều khi trả nợ, làm cạn dự trữ quốc gia sẽ dẫn đến khủng hoảng tỷ giá. Vay nợ trong nước sẽ làm tăng lãi suất, làm tăng mạnh các khoản nợ công và kéo theo gánh nặng chi trả của NSNN cho các thời kỳ sau... Dự địa chính sách tài khóa hiện nay khá hạn chế do phải giảm thâm hụt ngân sách để đảm bảo trần nợ công. Tuy nhiên, năm 2017 còn thực hiện tăng 7,4% lương cơ sở (từ 1,21 triệu đồng/tháng lên 1,3 triệu đồng/tháng) từ 1/7/2017. Ngoài ra, mức lương tối thiểu vùng đối với người lao động làm việc ở doanh nghiệp tăng từ 6,7-7,5% tùy vùng áp dụng từ 1/1/2017... cũng dễ làm tăng tổng cầu gây áp lực về giá.

Áp lực từ các rủi ro về biến đổi khí hậu, thiên tai...: Những biến động mang tính thời điểm về cung cầu đối với các mặt hàng thiết yếu như lương thực, thực phẩm do yếu tố về thiên tai, biến đổi khí hậu, môi trường sẽ làm cho nhu cầu mua sắm, tiêu dùng đối với một số hàng hóa, dịch vụ thiết yếu và đặc thù thường tăng cao. Ngoài ra, nhu cầu hàng hóa, dịch vụ trong những dịp lễ, tết hay diễn biến về nhu cầu thế giới đối với các hàng hóa xuất khẩu của nước ta cũng tác động không nhỏ đến giá cả hàng hóa trong nước...

Một số đề xuất giải pháp

Để thực hiện mục tiêu kiểm soát lạm phát mà Quốc hội đã đề ra, trong 10 tháng còn lại của năm 2017 cần tập trung vào các giải pháp sau:

Một là, các bộ, ngành, địa phương và doanh nghiệp cần có sự phối hợp, triển khai thực hiện nghiêm túc, quyết liệt và có hiệu quả các mục tiêu giải pháp chủ yếu đã đề ra trong Nghị quyết của Quốc hội, của Chính phủ và các văn bản có liên quan... Ngoài ra, cần nghiên cứu, đánh giá các quy định pháp luật về giá để sửa đổi, bổ sung cho phù hợp với thực tế

Hai là, thường xuyên theo dõi chặt chẽ diễn biến thị trường trong và ngoài nước, làm tốt công tác thu thập, phân tích và dự báo thông tin thị trường để có được các dự báo và đưa ra các kịch bản điều hành

cũng như có phản ứng nhanh nhạy, kịp thời trước sự biến động về giá; giám sát chặt chẽ việc kê khai giá của doanh nghiệp và kiểm soát các phương án giá và mức giá hàng hoá, dịch vụ do Nhà nước định giá; thực hiện quyết liệt công tác đấu tranh chống buôn lậu, hàng giả và gian lận thương mại; bảo đảm cân đối cung - cầu hàng hóa, dịch vụ qua đó bình ổn thị trường, giá cả.

Ba là, đối với việc điều chỉnh theo lộ trình thị trường đối với giá dịch vụ công (khám chữa bệnh, dịch vụ giáo dục...) cần có sự tính toán kỹ lưỡng, đánh giá kỹ tác động của việc điều chỉnh giá đến tình hình kinh tế - xã hội để có phương án xác định lộ trình, mức giá điều chỉnh phù hợp, tránh điều chỉnh vào cùng một thời điểm đẩy CPI tăng cao.

Bốn là, tăng cường kỷ luật tài chính - ngân sách nhà nước. Ban hành cơ chế, chính sách và thực hiện thu chi ngân sách nhà nước trong phạm vi dự toán, vay nợ, giải ngân trong phạm vi kế hoạch và hạn mức được cấp thẩm quyền quyết định; hạn chế tối đa việc ứng trước dự toán, chuyển nguồn, điều chỉnh tổng mức đầu tư các chương trình, dự án sử dụng nguồn vốn vay. Không chuyển vốn vay về cho vay lại, bảo lãnh chính phủ thành vốn cấp phát ngân sách nhà nước; không sử dụng nợ công cho cơ cấu lại doanh nghiệp nhà nước, xử lý nợ xấu của hệ thống các tổ chức tín dụng, cấp vốn điều lệ cho tổ chức tín dụng nhà nước hoặc đóng góp cổ phần tại các tổ chức tài chính quốc tế. Các khoản vay mới chỉ thực hiện sau khi đã đánh giá đầy đủ tác động lên quy mô nợ công và khả năng trả nợ trong trung hạn... nhằm giảm thiểu tác động lên lạm phát.

Năm là, cần có sự phối hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa chính sách tiền tệ với chính sách tài khóa, thương mại nhằm góp phần hỗ trợ cho công tác điều hành giá, duy trì ổn định kinh tế vĩ mô.

Sáu là, tăng cường công tác kiểm tra, thanh tra giá; thực hiện tốt công tác quản lý nhà nước về thẩm định giá. Xử lý nghiêm các hành vi vi phạm theo quy định của pháp luật và công bố công khai trên các phương tiện thông tin đại chúng. Ngoài ra cần tăng cường công tác thông tin, tuyên truyền về quản lý, điều hành, thực hiện quy định pháp luật về giá để tạo sự đồng thuận trong người dân và xã hội.

Tài liệu tham khảo:

1. Báo cáo của Bộ Tài chính về tăng cường công tác quản lý giá, góp phần bình ổn thị trường, ổn định kinh tế vĩ mô năm 2016;
2. Báo cáo Tình hình giá cả thị trường và công tác quản lý, điều hành giá cả thị trường hàng tháng năm 2016, 2017 của Bộ Tài chính;
3. <http://kinhhtevadubao.vn>;
4. <http://mof.gov.vn>.